

Introduction

INVITING *ALUMNI* FOR A TRANSDISCIPLINARY DIALOGUE ON GRAFFITI AND STREET ART

Graffiti and street art is a contemporary phenomenon, in public urban space in particular, which has been discussed in this volume of articles in order to encourage a broader discussion of functions of graffiti and street art as social art, its legality and conservation issues. This volume invites the *alumni* of the bachelor and master programmes of the Latvian Academy of Culture, whose research interests are connected to studying graffiti and street art in the context of cultural theory, cultural policy, cultural management, as well as intercultural communication and cultural heritage studies, for a dialogue. Researchers from such scholarly disciplines as ethnology, folklore studies and legal sciences have also joined.

This volume of articles is an output of the research project “Graffiti in Latvia: challenges for artists, society, and conservators”. The project was developed and implemented in close cooperation among teachers and students, and funded by the Latvian Academy of Culture. During the international scientific conference “Culture Crossroads” in 2017, a transdisciplinary panel was organised on graffiti and its presentations have served as inspiration and basis for the present collection of articles.

As part of the conference, a public debate with experts and professionals was organised, for discussing the role of graffiti and street art in the urban development planning of the city of Riga, legal and ethical issues for the preservation of respective artworks, as well as future visions of interest for inhabitants and guests of Riga. The discussion was led by the *alumni* of the Latvian Academy of Culture, Auguste Petre and Oskars Goba, and with participation of Rihards Bražinskis, DJ and experienced musician of alternative musical scene, freelance cultural journalist, who has cooperated with street artist *Kiwie*, Gvido Princis, Riga city architect and director of municipal agency “Riga City Architects’ Office”, Ilze Dūduma, chief artist of the urban design department of Riga City Construction Board, and Sintija Saldābola, conservator, expert at the Collections Preservation Centre of the National Library of Latvia.

This volume of articles, prepared as a result of the above-mentioned conference, starts with the article by Auguste Petre, *alumna* of the Latvian Academy of Culture,

who analyses graffiti as social art and means of communication with society, seeing contemporary graffiti as a prolongation of a historical tradition. The greatest part of this volume consists of articles where concrete examples of graffiti and street art of Latvia, Bulgaria, Germany and France have been analysed, revealing social and cultural aspects regarding specific features of content, stylistics, techniques, and provides comparative views on diverging practices for promoting and preserving graffiti and street art.

Elīna Balode, *alumna* of the Latvian Academy of Culture, explores personal aims and motivation of street artists and graffiti writers, as well as the role of authorship in artistic creativity and communication among artists, taking the example of graffiti and street art developments in Riga. Researcher Miglena Ivanova proposes insights into the role of graffiti in identity construction, exploring interconnection of signs from different periods in the urban space in Sofia, Bulgaria. A separate theme – environment and ecology – and its interpretation in the street art in Germany, is dealt with by Alise Taškāne, *alumna* of the Latvian Academy of Culture. Further on, Valērija Želve, *alumna* of the Latvian Academy of Culture, invites to examine the possibilities of taking the experience of Paris, France, as a source of inspiration for promoting graffiti and street art creative processes in the urban environment in Riga.

This volume also draws attention to graffiti and street art in the context of policy making and legal regulations. Oskars Goba, *alumnus* of the Latvian Academy of Culture, analyses the usage of graffiti and street art as a resource for urban development planning, taking the example of Riga. Particular attention is paid to the normative regulation related to graffiti and street art, which is explored by researcher Vadim Mantrov, namely in the context of Latvian authors' law. The analysis of graffiti and street art from the perspective of legal sciences thus provides concrete references to legal regulations applicable to such creative artistic processes.

Important innovation of this volume, in Latvian context, is that the challenges of conservation of graffiti as contemporary art form have been addressed for the first time. Sintija Saldābola, *alumna* of the Latvian Academy of Culture, examines the problematic issues of conservation of graffiti, and ethical concerns regarding its restoration – what to preserve, what to leave, what to remove, are layers of drawings to be seen as artistic communication, and what is the role of conservator in relation to the artist's perception of the vanishing nature of artwork? Hence, the volume raises a question, whether preserving artworks is in line with the nature of graffiti and street art.

The introductory part of this volume has been supplemented with a selection of photographs of graffiti and street art, made by Aija Melbārde and Auguste Petre, which has been created as a reference to a broader collection of photographs that was exhibited during the international scientific conference "Culture Crossroads" in

2017. This volume of articles has been also provided with an addendum – insight into an interactive map of Riga street art, created by street art hunters, a group of enthusiasts based in Riga, and commented by Agnese Aljēna.

Articles of this volume provide an insight in chronologically, topographically and thematically broad studies, proposing directions for further research. This also brings forward conceptual connections between graffiti, street art and cultural heritage. It reminds of historical drawings on the walls as cultural heritage, and invites to exchange views on how to perceive graffiti on cultural monuments, when contemporary art meets heritage protection, and whether graffiti could be interpreted as a documentary heritage of its time. This volume altogether encourages answering the question whether graffiti and street art is a threat to cultural heritage, or, on the contrary, its part.

Doc., Mg.art. Zane Grigoroviča

Doc., Dr.art. Anita Vaivade

Ievads

ABSOLVENTU IESAISTE TRANSDISCIPLINĀRĀ DIALOGĀ PAR GRAFITI UN IELU MĀKSLU

Grafiti un ielu māksla ir publisks laikmetīgs pilsētvides fenomens, kas šajā rakstu krājumā iztirzāts plašākas diskusijas veicināšanai par vairākiem tā analīzes aspektiem – grafiti un ielu mākslas kā sociālās mākslas funkcijām sabiedrībā, ar to saistītajiem tiesiskajiem aspektiem un restaurācijas problemātiku. Rakstu krājumā šiem jautājumiem veltītā dialogā piedalās Latvijas Kultūras akadēmijas bakalaura un maģistra studiju programmu absolventi, kuru pētnieciskās intereses saistās ar grafiti un ielu mākslas daudzveidīgajiem izpētes aspektiem kultūras teorijas, kultūras politikas, kultūras menedžmenta, kā arī starpkultūru komunikācijas un kultūras mantojuma studiju ietvarā. Tāpat arī krājuma tapšanai pievienojušies pētnieki no tādām zinātņu jomām kā etnoloģija un folkloristika, kā arī tiesību zinātnes.

Rakstu krājums veidots, pateicoties Latvijas Kultūras akadēmijas atbalstītam, docētāju un studējošo kopīgi veidotam un īstenotam pētniecības projektam “Grafiti Latvijā: izaicinājums māksliniekam, sabiedrībai, restauratoram”. Tā ietvaros Latvijas Kultūras akadēmijas rīkotā starptautiskā zinātniskā konferencē “Kultūras krustpunkti” 2017. gadā noritēja grafiti veltīta transdisciplināru pētījumu sekcija, un tās referātu lasījumi kalpoja par iedvesmu un pamatu šā rakstu krājuma tapšanai.

Konferences ietvarā tika rīkota arī publiska diskusija ar ekspertiem un profesionāļiem, pievēršoties grafiti un ielu mākslas nozīmei Rīgas pilsētas attīstībā un teritorijas plānošanā, radīto mākslas darbu saglabāšanas tiesiskajiem un ētiskajiem aspektiem, kā arī nākotnes vīzijām, kas būtu interesantas gan Rīgas iedzīvotājiem, gan viesiem. Diskusiju vadīja Latvijas Kultūras akadēmijas absolventi Auguste Petre un Oskars Goba, un tajā piedalījās Rihards Bražinskis, dīdžejs, pieredzējis alternatīvās scēnas mūziķis un ārštata kultūras publicists, kas sadarbojas ar ielu mākslinieku *Kiwi*, Gvido Princis, Rīgas pilsētas arhitekts un pašvaldības aģentūras “Rīgas pilsētas arhitekta birojs” direktors, Ilze Dūduma, Rīgas pilsētas būvvaldes Pilsētvides dizaina pārvaldes galvenā māksliniece un Sintija Saldābola, restauratore, Latvijas Nacionālās bibliotēkas Krājuma saglabāšanas centra eksperte.

Konferences norises rezultātā veidoto rakstu krājumu ievada Latvijas Kultūras akadēmijas absolventes Augustes Petres pievēršanās grafiti kā sociālai mākslai un komunikācijai ar sabiedrību, aicinot uzlūkot laikmetīgo grafiti kā noteiktas vēsturiskas tradīcijas turpinājumu. Krājuma apjomīgāko daļu veido raksti, kuros analizēti Latvijas, Bulgārijas, Vācijas un Francijas grafiti un ielu mākslas piemēri, atklājot sociālos un kultūras aspektus, kas nosaka specifiskās iezīmes saturā, stilistikā, tehniskajos paņēmienos, kā arī piedāvājot salīdzinošu skatījumu uz grafiti un ielu mākslas veicināšanas un saglabāšanas dažādajām praksēm.

Latvijas Kultūras akadēmijas absolvente Elīna Balode atklāj mākslinieku un grafiti rakstītāju jaunrades personiskos mērķus un motivāciju, autorības nozīmi mākslas jaunradē, kā arī to, kas un kā veicina mākslinieku savstarpējo komunikāciju, par piemēru ņemot grafiti un ielu mākslas attīstību Rīgā. Pētniece Miglena Ivanova piedāvā ielūkoties grafiti nozīmē identitātes veidošanā, atsedzot dažādu laikmetu zīmju mijiedarbi urbānā vidē Sofijā, Bulgārijā. Atsevišķas tematikas – vides un ekoloģijas – atainojumam ielu mākslā Vācijā ir pievērsusies Latvijas Kultūras akadēmijas absolvente Alise Taškāne. Savukārt Latvijas Kultūras akadēmijas absolvente Valērija Želve aicina izzināt, kādas ir iespējas Parīzes, Francijas pieredzi ņemt par ierosmes avotu grafiti un ielu mākslas jaunrades procesu veicināšanai Rīgas pilsētvidē.

Rakstu krājumā ieskicēta grafiti un ielu mākslas attīstība politikas veidošanas un tiesību piemērošanas kontekstā. Latvijas Kultūras akadēmijas absolvents Oskars Goba atklāj grafiti un ielu mākslas kā resursa izmantojumu pilsētplānošanā, pievērsoties Rīgas piemēram. Tāpat arī atsevišķa uzmanība veltīta ar grafiti un ielu mākslu saistītajam tiesību normatīvajam regulējumam, ko Latvijas autortiesību kontekstā iztirzā pētnieks Vadims Mantrovs. Grafiti un ielu mākslas jaunrades vērtējums tiesību zinātņu skatījumā piedāvā konkrētas atsauces uz tiesisko regulējumu, kas ir attiecināms uz aplūkotojām mākslas jaunrades procesiem.

Rakstu krājuma būtiska inovācija Latvijas kontekstā saistāma ar to, ka pirmo reizi tiek aktualizēts jautājums par grafiti kā laikmetīgās mākslas formas saglabāšanas izaicinājumiem. Latvijas Kultūras akadēmijas absolvente Sintija Saldābola izvērtē grafiti saglabāšanas problemātiku un restaurācijas ētikas apsvērumus – kas būtu saglabājams, kas tiek atstāts, kas tiek noņemts, vai pārzīmējumi ir skatāmi kā mākslinieciska komunikācija un kāda ir restauratora loma iepretim mākslinieka iecerei par mākslas darba zūdamību. Rakstu krājumā likumsakarīgi ir aktualizēts jautājums, vai mākslas darbu saglabāšana ir saskaņā ar grafiti un ielu mākslas būtību.

Krājuma ievada daļu papildina Aijas Melbārdes un Augustes Petres grafiti un ielu mākslas fotogrāfiju izlase, kas veidota kā atsauce uz plašāka fotogrāfiju klāsta izstādi starptautiskās zinātniskās konferences “Kultūras krustpunkti” ietvaros 2017. gadā. Tāpat arī krājums papildināts ar pielikumu – ieskatu Rīgā dibinātās domubiedru grupas “Ielu mākslas mednieki” izveidotajā un Agneses Aljēnas komentētajā interaktīvajā Rīgas ielu mākslas kartē.

Krājumā ietvertie raksti kopumā sniedz ieskatu hronoloģiski, topogrāfiski un tematiski plašā izpētē, piedāvājot virzienus turpmākiem pētījumiem. Krājums vienlaikus aktualizē grafiti, ielu mākslas un kultūras mantojuma konceptuālās saiknes. Tas atgādina par vēsturiskiem sienu gleznojumiem kā kultūras mantojumu un rosina viedokļu apmaiņu par to, kā vērtēt grafiti uz kultūras pieminekļiem, sastopoties laikmetīgajai mākslai un pieminekļu aizsardzībai, un vai grafiti varam interpretēt kā sava laikmeta dokumentāru mantojumu. Krājums kopumā rosina rast atbildi uz jautājumu, vai grafiti un ielu māksla ir drauds kultūras mantojumam, vai gluži pretēji – daļa no kultūras mantojuma.

Doc., Mg.art. Zane Grigoroviča
Doc., Dr.art. Anita Vaivade